
===== Internet Kabusu =====

:date: 2014-11-23 03:41:51 +0200

.. :Author: Emin Reşah .. :Date: 12776

(Geçen hafta) Geçen haftanın iki büyük haberi vardı. Birincisi Facebook'un kullanıcılar üzerinde bir deney yaptığını ve insanların *timelineda* gördükleriyle, düşünceleri arasında bir bağ olup olmadığını araştırıp, yaklaşık %1'lik iyi veya kötü korrelasyon bulunduğunu açıklamaları oldu. 680.000 kişiyle yaptıkları bir araştırmada, insanların gördüğü iyi *postları* artırınca, %1'den az bir kısmının paylaştığı düşünceleri iyileşiyor ve yine aynı şekilde kötü paylaşımlara maruz kalanların mesajları da kötüleşiyormuş.

%1 ufak gibi görünüyor ancak, 680.000'in %1'i 6800 kişi eder ve bu kadar insanın düşüncelerini değiştirebilmek önemli bir güç. Dahası burada, sadece kelimelerin *negatif* veya *pozitif* olduğuna dair bir sınıflandırma var ve araştırmanın tabiatı gereği fazla *sofistike* yöntemler yok. Facebook böyle bir araştırma için eleştiri aldı ancak psikolojik araştırmalardaki *rıza şartına* uymadığı için. Yoksa anladığım kadarıyla, kimse onun böyle bir hakkının varolmadığını düşünmüyor. İntihar sınırındaki birinin düşüncelerini daha kötüleştirip, onu intihara daha da yaklaştırmak önemli bir sorumluluk ve bu 680.000 kişiden biri için bile böyle bir olay vuku bulmuş olması skandal sayılır. (Olmuş mu, olmamış mı, bilemiyoruz, ortalıktaki veri anonim. İntihar edenlerden biri bu deneye maruz bırakılmış mıydı?)

Facebook kullanıcılarını, bir deneyde *video* veya *fotoğraf* arayan farelere benzeten bir karikatür çizdim, yeteneğim olsaydı. Bütün sosyal medya buna benzer araştırmalar üzerine kurulu, en azından size ilgi duyma ihtimaliniz olan reklamları sunmak için kullandığınız kelimeleri takip ediyorlar ancak Facebook kadar bu işi *bilime* dökmüş kimse yok.

İkinci kötü haber (Amerikan Milli Güvenlik Ajansı) NSA'den geldi. Bir Alman haber programında, NSA'in kullandığı bir programa ait bir kod dökümü yayınlandı ve NSA'in mesela Linux Journal gibi veya Internette anonimlik sağlayan Tor projesi gibi yerleri ziyaret eden IP'leri ve kişileri takip ettiğine dair bilgiler vardı. Bu kod dökümünün Edward Snowden'den mi, yoksa ikinci bir *fısıltıcıdan* mı kaynaklandığı henüz açık değil ancak görünen, NSA'in (kendi iddiaları aksine) Internet kullanıcılarının attığı her adımı ve yazdığı her kelimeyi takip ettiği. Bunun için kaynakları var, büyük şirketlerde gerekli irtibatları mevcut ve isterlerse, kendilerini *Man in the Middle* (Aradaki Adam) yöntemleriyle Google kılığına sokacak becerileri var. Yani kısacası Internette izleniyorsunuz.

Bu bilmediğimiz, tahmin etmediğimiz bir haber değil ancak bilgisayarınızı nasıl daha güvenli hale getireceğinizi araştırırken, *daha şüpheli* hale gelmek hayli can sıkıcı bir durum.

Internet gençliğimizde bir rüya gibi görünüyordu. Şimdi onun bir kabusu dönmeye başladığını görüyoruz. Bir silah, devletler ve büyük şirketler elinde insanı daha da zayıflatan ve onun tüm *zihin* kapasitesini akamete uğratan bir silah. Bu büyük organizasyonlar uğruna ekonomik değerinden başka

---

kıymeti harbiyesi olmayan, ancak konuşarak bu ekonomik değeri de artırdığı için konuşmasına izin verilen canlılarız biz. Lemmingler.

Böyle haberleri okuduğumda, zaten bir *aşk-nefret* ilişkisi yaşadığım Internet'in fişini hepten çekip, uğruna yirmi senemi ayırdığım mesleğimi de rafa kaldırıp, bir kasabada zahirecilik yapıp, yazılarımı da elle yazmaya niyet ediyorum. Velakin, işte, insan zamanın buyurduğu şartların kölesi ve bu şartlar da bugün bize, her ne yapıyorsak, Internet'te yapmaya mecbur bırakıyor.

Türkiye'de bu konu, gerek memleketteki güvenlik kuvvetlerinin beceriksizliği, gerek insanımızın zaten hayli tahmin edilebilir (ve sıkıcı) olmasından dolayı o kadar derin olmayabilir. Bu konularda da geriden geldiğimize eminim. Bir arkadaş vardı, *güvenlikçi*, ilgili bir daireye atanmadan kursa göndermişler, bilgisayar diskini imajını nasıl alacaklarını anlatmışlar. Ballandıra ballandıra bunu anlatıyordu, *8 tane program var* diye. *Hassas bilgilerimin olduğu disklerim genelde şifrelidir* diyip de hayallerini yıkmadım. Çok merak ediyorum, mesela Başbakan'ın veya hassas konumdaki insanların bilgisayarların erişmek ne kadar zor, *NSA onaylı* Windows mu kullanıyorlar. Benim bilgisayarlarım (tamamen önemsiz bilgiler içerdiği halde) taşıdığı güvenlik kadar güvenli olduklarını sanamıyorum. (İçinde *ne olduğunu açıp okuyamadığınız* program olan hiçbir bilgisayar ve telefon güvenli değildir. Telefonların içinde baz istasyonlarıyla iletişim kuran modülleri tamamen kapalı kodlu olduğu için, *isteyene* tamamen açık olduğunu düşünebilirsiniz.) Ondan sonra, vay efendim, odadan böcük çıktı.

Adamın birinin *bizi bürokrasinin şerrinden verimsizliği korur* diye bir sözü vardı. Şimdi bu verimsizliği bilgisayarlar yoluyla, Internet'te veya telefonda kullandığınız kelimeleri *kötü insanların* kelimeleriyle karşılaştıran programlar vasıtasıyla izale etmeye çalışıyorlar. Takip ettiğim *Reddit* gibi yerlerde, insanlar *isyen* *hakkından* bahsetmeye başlamış ancak bu sefer durum öncekilere nazaran biraz değişik. İsyen etmek için kaybedecek bir şeyin olmaması lazım, ancak isyancılarımızın kaybedeceği (Internet gibi) çok şey var. Bakalım sonunda, bu sosyal sinir ağları, bizi nasıl büyük makinenin daha yağlı ve daha sessiz dişlileri haline getirecek?